

JIGAL KRANT

De kosjere hamvraag Louis Blanc

Voor mijn televisieserie *De Kosjere Hamvraag* bezocht ik afgelopen september een wijngaard in de Zuid-Franse Languedoc. De wijn die de niet-Joodse eigenaar daar maakt is bulkwijn en die moet hij elke herfst maar weer zien kwijt te raken. De wijnboer laat zich daarom elk jaar met plezier twee weken buitenspel zetten door een groep orthodoxe Joden in dienst van de kosjere wijnproducent Louis Blanc. De wijnboer krijgt zo de garantie een aanzienlijk deel van zijn oogst te verkopen.

Wijn bestaat voor honderd procent uit druiven en druiven zijn kosjer, zoals al het fruit. Maar als druiven worden uitgeperst gelden opeens hele andere regels. En die gaan niet over de inhoud van de fles, maar over de identiteit van de makers. Wijn is pas kosjer als hij van wijngaard tot fles door vrome Joden is gemaakt. Eén enkele aanraking van de wijnboer zou alles verpesten.

Dat de Vin de Pays d'Oc van Louis Blanc wél in een fles gaat, terwijl de rest van de oogst in containers wordt afgevoerd, was te merken in de wijngaard. De wijnboer had zich er duidelijk weinig laten zien. De rijpe trossen hingen zij aan zij met onrijpe of rottende exemplaren. Ook het oogsten van de druiven was een stuk minder romantisch dan ik me had voorgesteld. Niets

geen hevig zwetende *vendangeurs* met rieten puntmanden op hun rug. Hier werden de druiven binnengehaald door een monster van een plukmachine.

Net na het filmen was ik getuige van een opmerkelijk incident. In de container met de pasge oogste Merlot zag een van de Joodse 'wijnmakers' iets bewegen. Het bleek een muis, die aan zijn staart werd weggeslingerd en op een paar meter van de container roerloos bleef liggen. Na een paar angstige seconden schudde het beestje zijn kop en maakte het zich uit de voeten.

Dat een weinig subtiele plukmachine naast druiven ook ongewenste verstekelingen meezuigt is te verwach-

ten. Hoeveel ander ongedierte er verder nog tussen de druiven zat, zal niemand ooit weten. Voor alle duidelijkheid: muizen, wijngaardslakken en insecten zijn héél erg niet-kosjer. Natuurlijk confronteerde ik de Joodse wijnmakers hiermee, maar die waren niet erg onder de indruk: 'wat niet weet, wat niet deert'. Nu bestaat er een regel die zegt dat als iets niet-kosjers per ongeluk in een kosjer gerecht belandt, het achteraf gezien geen probleem is. Als er vooraf maar alles aan is gedaan om dergelijke ongelukjes te voorkomen. Zouden de heren rabbijnen dan niet moeten zeggen dat *a priori* alle kosjere wijn gemaakt moet zijn van druiven die met de hand zijn geplukt? Dat verkleint de kans aanzienlijk dat we straks kidoesj maken over gegiste boktorren en veldsprinkhanen.

Het mag een cynische contradictie heten dat bij een product waar de rabbijnen zich niet bezighouden met de ingrediënten, maar louter met alle sociale regeltjes eromheen, juist het product zélf niet kosjer is. Dan kies ik liever voor reguliere wijn van zorgvuldig geplukte druiven.

Voor alle duidelijkheid: muizen, wijngaardslakken en insecten zijn héél erg niet-kosjer

Tamarah Benima

Misbruik

Voor het overgrote deel van de Joden doen God en het religieuze jodendom er nauwelijks toe

Hoe ver kun je gaan bij misbruik van de Joodse traditie om je eigen standpunt te onderbouwen? Ver, blijkt. David Biale schreef eerder *Power and Powerlessness in Jewish History* en *Eros and the Jews: From biblical Israel to contemporary America*. Die boeken van een tijdje terug waren, voor zover ik het kan overzien, goede onderzoekswerken.

Maar met *Not in the Heavens: The Tradition of Jewish Secular Thought* maakt Biale het wel erg bont. Daarin probeert hij te bewijzen dat er altijd al seculier jodendom heeft bestaan. Ik las het naar aanleiding van een debat met Yoram Stein voor de opening van de Levisson/LJG Bibliotheek in Amsterdam. Er zijn best argumenten voor de stelling dat er in de Joodse traditie altijd ruimte is geweest om vele dingen in het leven van het individu en van de gemeenschap te regelen op een manier waarop God er niet toe doet. Bij de beslissing hoe hoog een stoep moet zijn, haalt de Nederlandse Gemeentewerken er ook geen bijbel bij. Om een voorbeeld te geven. Zo ging het in het Joodse leven natuurlijk ook vaak. Alhoewel het kenmerkende van het jodendom nou juist is om de hoogte van de stoepen, bij wijze van spreken, juist wel te laten bediscussiëren door de rabbijnen en hun studenten.

Maar Biale laat een heel pantheon van Joodse denkers opdraven, vooral Maimonides en Spinoza, als wegbereiders van seculier jodendom. Biale is helaas een buitengewoon slechte interpretator van mystieke teksten, hij verbuigt filosofische uitzettingen en doodgewone religieuze redeneringen weet hij ook niet te respecteren. Overal ziet hij het zaad van het Joods-seculier denken. Tot het absurde toe. Dat is echt jammer, want voor het overgrote deel van de Joden doen God en het religieuze jodendom er nauwelijks toe.

Men heeft een sterke Joodse identiteit, maar in het dagelijkse bestaan spelen God en de door de rabbijnen uitgebeitelde manier van leven geen beslissende rol. Daar zijn vele oorzaken voor, maar om het Joodse religieuze denken zelf als wegbereider van Joods-seculier leven te maken, helpt niet bij het tackelen van de vervreemding die vele Joden voelen ten aanzien van het religieuze Joodse leven en denken.